

Konference věnovaná prevenci rizik, úrazů a negativních projevů chování dětí a mládeže

 25.09.2008

Conference On Risk, Accident and Negative Behaviour Prevention Among Young People

Antonín Dušátko

a.dusatko@seznam.cz

děti

konference

mládež

prevence rizik

školy

úrazy

Abstrakt

Současný výskyt úrazovosti, psychického a fyzického násilí ve školách, na pracovištích, ale i v době volna, jakož i vzrůstající agresivita i brutalita kriminálních činů mladé generace, signalizuje potřebu systematického prosazování prevence a uplatňování zásad bezpečného a zdraví neohrožujícího chování již na školách. Přitom jako nejúčinnější prevence se jeví již od nejútlejšího věku seznamovat děti a mládež s jednotlivými riziky a současně je učit též správným návykům každodenního chování, a tím i přispívat k uvědomování si hodnoty nejen svého života a zdraví, ale i života a zdraví svých blízkých a spolužáků. Takto budou mladí lidé vstupovat do pracovního procesu s postoji a způsoby chování, které si osvojili již v rodinách, ve škole a které budou zárukou postupného zlepšování uvedené oblasti.

Klíčová slova: školní a pracovní úrazy dětí a mládeže

Abstract

Present accident rate, physiological and physical violence at school, in the workplaces, but also during leisure time accompanied by rising aggression and brutality of young generation, heralds a need of systematic enforcement of prevention and safe and health-friendly measures dating back to the school. For young generation, the most efficient measure of prevention is to introduce pertinent risks since babyhood and teach the right habitudes of daily routine. This leads to not only being aware of value of one's own life and health but ones of one's own relatives and schoolmates as well. Thus, young people will face a routine of work with such attitudes and behaviour modes to have been contracted in the family, at school and will be stand for continual improvement in the pertinent area.

Key words: accidents at school and at work of young people

Konference „Prevence rizik, úrazů a negativních projevů chování dětí a mládeže“, kterou 11. června 2008 uspořádal Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. (VÚBP,v.v.i.) v budově Českého svazu vědeckotechnických společností v Praze. Konference byla uspořádána v rámci řešení projektu „Mediální a osvětové nástroje kultivace lidských zdrojů“

výzkumného záměru VÚBP, v.v.i., a byla určena zejména pro učitele, lektory, metodické a řídicí pracovníky, vzdělávací instituce a veřejnou správu. Záštitu nad konferencí převzal státní tajemník a náměstek ministra práce a sociálních věcí ČR, JUDr. Petr Šimerka.

Po zahájení konference, přivítání účastníků a představení přednášejících se ujal slova JUDr. Petr Šimerka. V úvodu svého vystoupení ocenil jednak vysokou účast na konferenci, jednak její organizaci. Současně zdůraznil, že v našich podmínkách umírá ročně 300 dětí – zejména utonutím, na otravy, při dopravních nehodách a z důvodu pádu. Další ohroženou skupinou jsou mladí lidé, kteří již nastoupili do pracovního procesu, u kterých je v rámci celé Evropy vykazována o 50 % vyšší úrazovost oproti jiným věkovým skupinám. Ve věku do 24 let žijí u nás téměř 3 miliony dětí a mládeže, kterým je dospělá a starší generace povinna předávat zkušenosti a poznatky jak si nejlépe chránit svůj život a zdraví, jakož i život a zdraví svých kamarádů, spoluzaměstnanců.

Vzdělávání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) nelze odkládat až do doby, kdy mladí lidé nastupují do pracovního procesu, základy je nutno získat již ve škole, na což by ale měly pamatovat i školní osnovy. Mladí lidé by měli na svoje pracoviště přicházet už se znalostmi nejen základů BOZP, ale i s kulturou prevence rizik. Současně je třeba zajistit, aby zaměstnavatelé poskytovali mladým zaměstnancům na úseku BOZP větší ochranu.



Obr. č. 1 JUDr. Petr Šimerka



Obr. č. 2 Účastníci konference

Z globálního pohledu lze uvést, že každoročně umírá na naší planetě na následky pracovních úrazů a nemocí z povolání více než 2 miliony lidí. Celková pracovní úrazovost v průběhu jednoho roku je odhadována na 270 milionů případů; kolem 160 milionů lidí onemocní nemocí z povolání. Ekonomické ztráty z titulu uvedených nežádoucích událostí jsou celosvětově odhadovány na 4 % HDP. V České republice celková pracovní úrazovost v průběhu posledních let stane a počet prostonaných dnů na jeden pracovní úraz dokonce narůstá. Ekonomické ztráty pro pracovní úrazy a nemoci z povolání dosahují 29,4 miliardy Kč a každoročně se zvyšují. Závažnou skutečností je vznik nových rizik – např. stresu, který podle provedených studií stojí v pozadí 50 % - 60 % všech zameškaných pracovních

dní.

Ing. Lenka Svobodová z VÚBP, v.v.i., seznámila účastníky konference s průběhem výzkumného záměru VÚBP „Mediální a osvětové nástroje kultivace lidských zdrojů“. Předmětem výzkumu v roce 2007 byla identifikace nejvhodnějších nástrojů osvěty a propagace u dětí a mládeže ve věku 14 let – 20 let. U mladé generace narůstá podíl virtuální reality na úkor reality přirozené. Z provedených analýz současně vyplynulo, že vzbuzení zájmu mladé generace o otázky BOZP bude problematické a čím dál obtížnější. Chovat se bezpečně znamená pro mladou generaci určité omezení, čímž dochází i k podceňování rizik; mládež v České republice vykazuje vyšší míru rizikového chování v porovnání s mládeží v Evropské unii.

Učitel představuje hlavní autoritu v poučování o bezpečnosti a ochraně zdraví a současně i tvoří významný článek kultivačního procesu utváření správných postojů a kvalitní hodnotové orientace. Pro mládež sledované věkové skupiny je důležitým průvodcem ve světě informací. Proto také cílem řešení v letošním roce je navrhnout a prostřednictvím učitelů zahájit pilotní ověřování konkrétních forem osvěty, šíření a začleňování problematiky BOZP do výchovně vzdělávacích procesů k posílení prevence a zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a mládeže.

Profesor MUDr. Miloš Velemínský, CSc., děkan Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích informoval o koncepci výuky v prevenci úrazů, otrav a násilí. Z dané problematiky byly první přednášky do předmětu pediatrie zařazeny v roce 1997 a již v letech 1998 – 1999 se v ročníkových a diplomových pracích objevila témata zabývající se prevencí úrazů, otrav a násilí v dětském věku. V dalších letech se tematika prevence úrazů rozšířila na další věkové skupiny – především seniory. Ve školním roce 2005 – 2006 vzniká první disertační práce týkající se monitoringu úrazů spojených s vodou. Současně začíná vycházet odborný a vědecký časopis Prevence úrazů, otrav a násilí. Vychází též monografie s tematikou topení a utopení v České republice.

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., ze Státního zdravotního ústavu (SZÚ) vystoupila k tématu Bezpečný a zdravý životní styl dětí a mládeže – význam a důležitost pro budoucí život a pracovní uplatnění. K rizikovým faktorům úmrtí patří zejména vysoký krevní tlak, vysoký cholesterol, kouření, nadváha, nízká spotřeba ovoce a zeleniny, nedostatek pohybu a vysoká konzumace alkoholu.

JUDr. Petr Novák, ředitel odboru kanceláře úřadu, České školní inspekce (ČŠI) podal účastníkům konference informaci o zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví ve školství. Jednou z hlavních priorit vyvíjeného modelu ČŠI tvoří bezpečná a zdravá škola. Toto téma je sledováno se zvláštním zřetelem na zajištění bezpečného prostředí v mateřských školách a na 1. stupni základních škol. Na 2. stupni základních škol a ve středních školách se činnost ČŠI zaměřuje na posouzení podmínek pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů – zejména pak šikany a zneužívání návykových látek.

JUDr. Eva Dandová, specialistka na otázky BOZP, hovořila o právních aspektech bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách. Konstatovala, že rodičovská zodpovědnost, specifikovaná v našem právním řádu, tvoří souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, jakož i povinnosti při zastupování nezletilého dítěte a při správě jeho jmění. Současně specifikovala okruh závazných právních předpisů pro danou oblast.

Ing. Michal Ronin, vedoucí inspektor Oblastního inspektorátu práce pro hlavní město Prahu se zaměřil na statistiku úrazovosti mladistvých zaměstnanců. Zdůraznil, že stoupá úrazovost v počátečním období pracovního nasazení – do 1 měsíce, 3 měsíců. Hlavní příčiny úrazovosti u mladistvých tvoří zejména: nedostatečné učební osnovy, malé pracovní návyky, formální příprava k výkonu povolání při nástupu do zaměstnání, přeceňování svých schopností, nemístné žertování apod.

Lenka Charvátová, odborně způsobilá osoba v prevenci rizik, dlouhodobě působící jako bezpečnostní technik ve školství, hovořila o náročnosti a nedocenenosti práce učitelů na všech stupních škol. Vzhledem k tomu, že za každé

okolnosti je bezpečnost dětí, žáků a studentů nadřazena bezpečnosti učitelů, je často problematická aplikace základních práv zaměstnanců podle zákoníku práce.

K mimořádně závažnému tématu, které v naší společnosti ještě nedávno tvořilo téměř tabu - k problematice syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte vystoupila PhDr. Alexandra Fraňková z Dětského krizového centra. V současné době, která klade značný důraz na lidská práva, se i děti dočkaly zakotvení základních práv v „Úmluvě o právech dítěte“, přijatém OSN dne 20. 11. 1989. Z tohoto mezinárodního dokumentu vyplývá mj. povinnost chránit děti před týráním, sexuálním zneužíváním a zanedbáváním, ale také před psychickým přetěžováním dítěte a sekundární viktimizací – např. při jejich kontaktu s trestně právním systémem.

S ergonomií školního věku a prevencí vadného držení těla, které často předchází bolestem zad, seznámila účastníky konference MUDr. Sylva Gilbertová, CSc. K základním ergonomickým příčinám vadného držení těla a bolestí zad u školní mládeže patří zejména:

- školní nábytek – nerespektující individuální antropometrické rozměry dětí,
- počítače – nevhodné řešení počítačových učeben a dlouhodobé používání počítače (i mimo školu),
- školní brašny – hmotnost by neměla přesáhnout 10 % hmotnosti dítěte.

Milada Fišerová ze soukromé mateřské školy na Praze 5 hovořila o zkušenostech ze školního vzdělávacího programu na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví. Jednotlivá témata (např. domov, zahrada, třída) jsou uspořádána do přehledných map, do kterých děti, při využívání metody kritického myšlení, uvádějí stavy a situace které by mohly vést k poškození jejich zdraví.

RNDr. Václav Sedláček, ředitel základní školy v Březnici se zaměřil na prezentaci školy a jejich aktivit zaměřených jednak k motivaci dětí k celoživotnímu vzdělávání, jednak ke smysluplnému využívání volného času.

O výchově k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci na vyšších odborných školách hovořil Mgr. Martin Sekera, zástupce ředitelky Vyšší odborné školy a Obchodní akademie Chotěboř.

V rámci konference dále vystoupila prof. Ing. Zuzana Dvořáková, CSc. z Vysoké školy ekonomické v Praze, která přítomné seznámila s přípravou manažera BOZP – junior na jejich škole.

Doc. PhDr. Bohumil Stejskal CSc. z Fakulty pedagogické Technické univerzity v Liberci se ve svém příspěvku zaměřil na hlavní poznatky a zkušenosti z vykonávané odborné a metodické činnosti Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy v oblasti násilí, agresivity a šikany mezi žáky, včetně jejich možné prevence na školách.

K tématu výchovy a rozvoje osobnosti mladých jako prevence rizikového chování ještě vystoupil Mgr. Jaroslav Uzel z VÚBP. Součástí konference byla výstava dětské výtvarné soutěže k BOZP, která zaujala celou řadu účastníků a současně jim poskytla náměty pro jejich další činnost.



Obr. č. 3 a 4 Dětská výtvarná soutěž k BOZP

Autor článku:

Ing. Antonín Dušátko